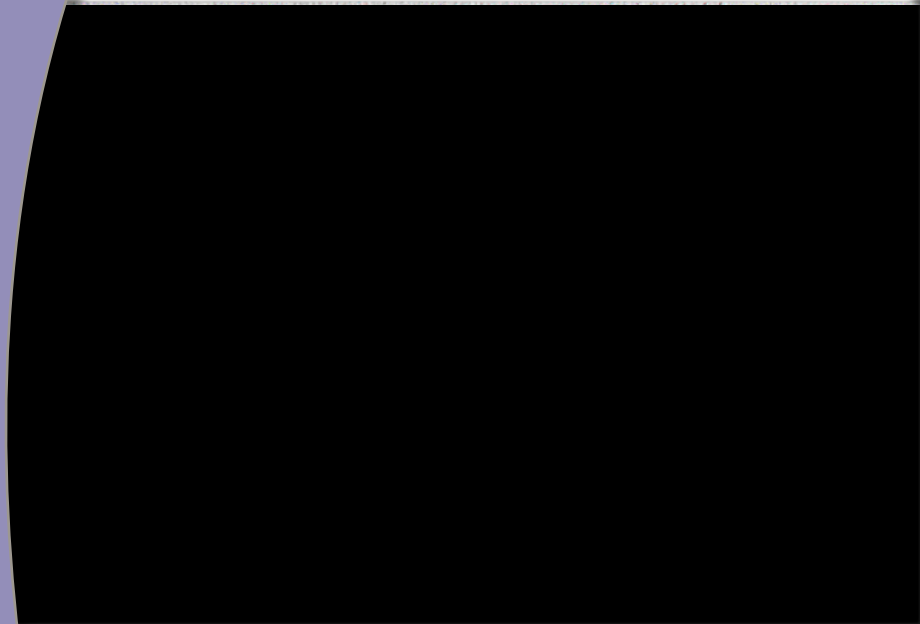

Fetnan Derviš

Jednako obrazovanje za sve?

I K K
SHS

Ključno pitanje

U kojoj su mjeri društveni uslovi bili prepreka za obrazovanje pojedinaca?

Tema

Modul govori o obrazovnim pravima muslimanske manjine koja je bila priznata kao vjerska (religijska) manjina. Međutim, pravo na obrazovanje na maternjem jeziku (albanskom, turskom) nije dato muslimanskoj vjerskoj manjini jer ona nije bila priznata kao etnička manjina, tako da muslimani nijesu bili obrazovani zajedno sa srpskom decom u istim odjeljenjima, već u odvojenim razredima. Ovaj modul bavi se obrazovanjem muslimanske manjine.

Pokriven je period 1918–1941.

U Kraljevini je živio značajan broj muslimanske populacije. Razlog zbog koga je izabrana ova tema je da se diskutuje o pitanju populacije koja je bila priznata kao vjerska manjina, te kako je ona obrazovana.

Tema je kontroverzna zbog različitih stavova srpske, albanske i turske strane o ovom pitanju ! do danas. Pitanje je kontroverzno i zbog mjesta đe se odvijalo obrazovanje muslimanskih đaka, đe su učenici i nastavnici morali da se prilagode određenim pravilima i zahtjevima. Iako je ovo pitanje obrađeno samo na primjeru Kosova, radi raznolikosti muslimanske manjine u etničkom i vjerskom smislu, ovo je ipak najkarakterističnije područje, pa daje dobar primjer koji se može primjeniti na cijeli region.

Ciljevi:

- Kritičko razumijevanje složene prirode prošlosti.
 - Razumijevanje nacionalnog identiteta.
 - Razvoj istorijske svijesti.
-

Ishodi učenja:

- Učenici će analizirati i intepretirati različite vrste istorijskih izvora.
 - Učenici će procijeniti šta je bio osnovni problem obrazovanja manjina ! etnički ili vjerski karakter.
 - Učenici će uporediti i ocijeniti značaj ponuđenih izvora za analizu problema obrazovanja muslimana u Kraljevini SHS (zvanični dokumenti, šećanja učesnika, novine i dr.).
-

Uputstvo za predavače:

Aktivnost 1: Nastavnik čita material planiran za uvod.

Aktivnost 2. Nastavnik dijeli učenike u grupe, dijeli izvore i objašnjava grupama zadatke.

I grupa: Garantovana prava manjinama u sporazumima i u Vidovdanskom ustavu. Kako je organizovana nastava muslimanskoj manjini prema datim pravima?

II grupa: Različiti pogledi na obrazovanje.

III grupa: Šećanje učenika koji su se školovali u manjinskim školama.

IV grupa: Istraživanje primarnih izvora – svjedočanstva, diploma, članak iz novina.

V grupa: Lično iskustvo.

Aktivnost 3: Svaka grupa radi zadatke, traži odgovore i raspravlja o zadatim pitanjima.

Aktivnost 4: Svaka grupa predstavljaće rad, napisaće odgovore (rezultate) na flipčartu.

Aktivnost 5: Finalna rasprava. Svaka grupa predstavlja svoje odgovore i argumente zasnovane na izvorima. Odgovore će nastavnik napisati na flipčartu.

90
minuta

Pitanja:

1. Kakvo je bilo opšte stanje na Kosovu između dva svjetska rata?
2. Koje su bile najveće teškoće u organizovanju nastave?
3. Koji je razlog nedostatku obrazovanja muslimanske manjine na maternjem jeziku?

Izvor 1

Opšte stanje na Kosovu između dva svjetska rata

Osnivanjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovena 1. decembra 1918, i Kosovo postaje dio Kraljevine. Muslimanskoj manjini nijesu data nacionalna prava, što je bio razlog da se organizuju za politička i nacionalna prava. Godine 1919. osnivaju političku partiju, koja je imala i publikaciju. Između dva svjetska rata Kosovo je bilo najsiromašnija i najnerazvijenija oblast u Kraljevini. Većina stanovništva bavila se poljoprivredom. Zbog nedostatka obrazovanja na maternjem jeziku, većina muslimana se školovala u medresama. Obrazovanje u medresama bilo je bez plana i programa i bez knjiga. Ekonomska, obrazovna i socijalna zaostalost na Kosovu uticale su i na kulturnu zaostalost.

B. Koro, Tarih 9, Pristina 2008, str. 57-59.

Izvor 2

Teškoće u organizovanju obrazovanja

Školski programi u Kraljevini Jugoslaviji bili su različiti. Nijesu imali ništa zajedničko: različiti narodi, kulture i vladari kroz razna vremena, bila je to teška zajednica različitosti – Orijent i Srednja Evropa, nacije i njihove tradicije. Nije bilo lako staviti to pod isti obrazovni i pravni sistem. Nedostajala je mogućnost napredovanja i razvoja kroz obrazovanje. Najveći problem su bili konzervativni roditelji, ženska đeca se nijesu slala u školu i to je bio jedan od razloga zbog čega je veliki dio zajednice ostajao neobrazovan.

Branko Petranović, Istorija Jugoslavije, Knjiga I. Kraljevina Jugoslavije, http://www.znaci.net/00001/93_2.pdf (downloaded May 11, 2013)

Izvor 3

Uticaj okolnosti na obrazovanje muslimana na maternjem jeziku (turski, albanski)

Sa migracijom muslimana, nakon balkanskih ratova, pokrenulo se i obrazovanje tursko osoblje i stanovništvo. Ove okolnosti imale su negativan uticaj na njihovo obrazovanje i maternji jezik (turski, albanski). Rezultat toga je bio da je obrazovanje na albanskom i turskom jeziku prekinuto. Međutim, migracija stanovništva nije bila jedini razlog za ovaj prekid.

U navedenim godinama, u Kraljevini SHS/Jugoslaviji, muslimani su bili priznati kao vjerska, a ne kao etnička manjina. Muslimanska vjerska manjina bila je različitog etničkog porijekla, albanskog i turskog, i oni nijesu govorili istim jezikom.

Nakon propasti Austrougarske i sa završetkom Prvog svjetskog rata, oformljena je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Značajan broj muslimana živio je u toj Kraljevini. Ta činjenica je postavila pitanje vjerskog i građansko-pravnog statusa muslimana.

F. Karčić, Šerijatski Sudovi u Jugoslaviji, Sarajevo 1986, str. 27-2.

Izvor 1

Kakva su prava data manjinama nakon osnivanja Kraljevine SHS?

Krfska deklaracija 1917.

Priznate religije su slobodne: pravoslavna, katolička i muslimanska. To su najbrojnije mase u državi. Sve ove komponente imale su jednaka prava u državi. Osnovni principi ovih propisa su bili održavanje vjerskog mira i integriteta čitave nacije.

M. Ekmečić, *Stvaranje Jugoslavije 1790-1918*, p. 67)
http://www.znaci.net/00001/138_7.pdf (downloaded May 11, 2013)

Izvor 2

Sporazum iz Sen Žermena 1919.

Prema sporazumu iz Sen Žermena, od 10. septembra 1919, muslimanska populacija, kao što su: albanska, turska, bosanska, romska, koja je živjela u Kraljevini, prihvaćena je kao „vjerska manjina“. Prema tom sporazumu, Kraljevina SHS preuzela je odgovornost za stanovništvo islamske vjeroispovijesti, koje je živjelo na teritoriji države. Kao etničke manjine izdvojene su bugarska, mađarska i njemačka manjina.

Đ. Borozan, *Osnovni Principi Zaštite Manjina u Kraljevini SHS 1919-1921. i Albanci u Kraljevini*, p. 362, 372 <http://www.cpi.hr/download/links/hr/7939.pdf> (downloaded May 11, 2013)

Izvor 3

Vidovdanski ustav – 1921.

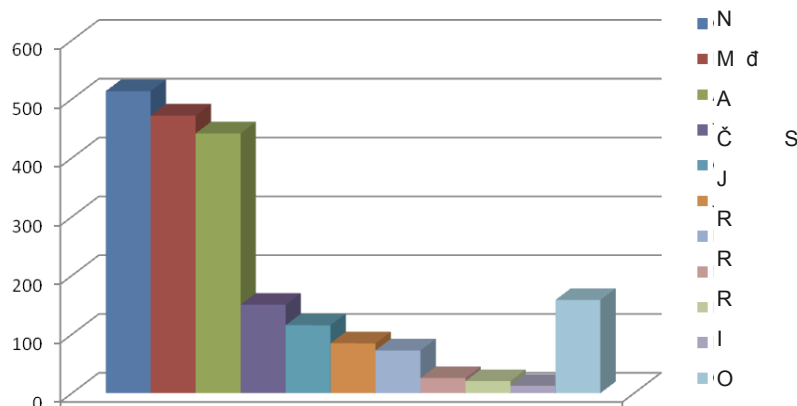
Prema članu 16 Vidovdanskog ustava, rečeno je:
 Prema zakonu biće dato pravo na obrazovanje na maternjem jeziku.
 Vjerska nastava biće organizovana prema zahtjevu roditelja i dogovoru predstavnika vjerskih zajednica.

http://www.arhivyu.gov.rs/active/sr-latin/home/glavna_navigacija/leksikon_jugoslavije/konstitutivni_akti_jugoslavije/vidovdanski_ustav.html (downloaded May 11, 2013)

Izvor 4

Broj nacionalnih manjina u Kraljevini SHS

Broj pripadnika manjina prema popisu od 31. januara 1921.
 Ukupan broj stanovnika u Kraljevini SHS je 12.055.715.

Đ. Borozan, *Osnovni Principi Zaštite Manjina u Kraljevini SHS 1919-1921. i Albanci u Kraljevini*, <http://www.cpi.hr/download/links/hr/7939.pdf>, p. 370-371. (downloaded May 11, 2013)

Izvor 5

Prvi obrazovni program

U Kraljevini Jugoslaviji, prvi obrazovni program sačinilo je Ministarstvo obrazovanja 1929. Prema zakonu, u državnim školama morale su postojati posebne učionice za manjine. U tim učionicama boravilo je do 30 učenika. Muslimanske manjine morale su pohađati nastavu na službenom jeziku države – srpskom.

Đ. Borozan, Osnovni Principi Zaštite Manjina u Kraljevini SHS 1919-1921. i Albanci u Kraljevini, <http://www.cpi.hr/download/links/hr/7939.pdf>, p. 374. downloaded May 11, 2013)

Izvor 6

Zakon Islamske vjerske zajednice

U svim školama, vjeronauka je za islamsku mladež obavezan nastavni predmet, pod nadzorom nadležne vjerske vlasti. (Tačka 17/1)
 Vjerske nastave u svim školama mora biti najmanje dva časa neđeljno. Će je broj učenika mali mogu više razreda zajedno držati časove vjeronauke. (Tačka 17/4)

Zakon o Islamskoj Verskoj Zajednici Kraljevine Jugoslavije, Državna Štamparija u Sarajevu, 1936, str. 8

Izvor 7

Razlozi srpskih negodovanja

- Muslimanska Ċeca su svoje časove vjeronauke imala u Školi *Mladen Ugarević*, smještenoj u centru Prizrena, na Kosovu. Srbi nijesu odobrivali da muslimani i Ċeca pripadnici drugih religija pohađaju časove u školi koju je izgradila Srpska pravoslavna crkva, od fondacije Mladena Ugarevića.

P. Kostić, Prosvetno Kulturni život Pravoslavnih Srba u Prizrenu i njegovoj okolini u XIX i početkom XX veka, Skoplje 1933, str. 122)

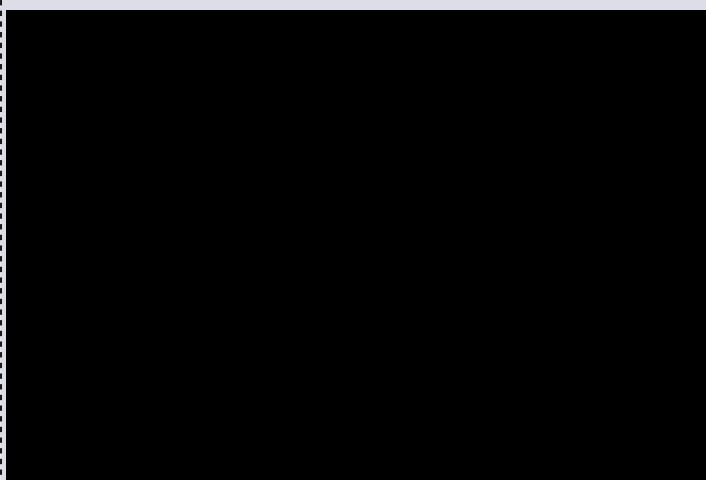
Izvor 8

Učitelji u muslimanskim školama

Škole otvorene za muslimansku Ċecu imale su srpske učitelje, dok su učitelji vjeronauke bili albanski ili turski nastavnici. Ove tzv. muslimanske časove takođe su pohađala i katolička albanska Ċeca. Vjeronauku za ovu Ċecu držali su sveštenici.

M. Yarimhoroz, Representation of the other in language Textbook in Kosovo, master thesis, KIJAC, Prishtina 2007, str. 14-15)

Izvor 9

Škola Mladen Ugarević u kojoj su muslimanska Ċeca učila vjersku nastavu

Mladen Ugarević je poznati srpski trgovac iz Prizrena. Prije smrti svojim testamentom sve svoje imanje zavještao je na podizanje jedne školske zgrade. Ali da se ta suma kapitališe i, kad dostigne sumu od 1 100 turskih lira, onda da se 1 000 lira upotrijebi za zidanje školske zgrade, a prihod od 100 lira da se upotrijebi za njeno održavanje.

Pitanja:

1. Kakva su bila prava muslimanske manjine prema sporazumu?
2. Kako ti tumačiš odobravanje prava vjerskog obrazovanja muslimanskoj vjerskoj manjini?

Izvor 1

Stav Srba o ovom pitanju

Što se tiče prava udruživanja u cilju osnivanja kulturnih, prosvjetnih i drugih društava, to pravo nije korišćeno 'jer Albanci nijesu ošććali potrebu za udruživanjem u kulturnoj i ekonomskoj oblasti', iako ih država u tome nije sprećavala. Činjenica da je u oblastima nastanjenim albanskim stanovništvom vjerske i prosvjetne funkcije obavljalo oko 50 muftija i preko 600 imama, 'od kojih nijedan ne zna valjano srpski jezik i svi su vaspitani u nama neprijateljskom duhu', presudno je uticala na prosvjetne vlasti da sibjan-mektebe (osnovne škole) smatraju 'nacionalno štetnim ustanovama'. Državne i prosvjetne vlasti su i pored toga tolerisale ove vjersko-prosvjetne ustanove, nadzirući njihov rad, jer su one uglavnom zadovoljavale potrebe albanskog stanovništva i sprećavale ga da traži otvaranje škola sa nastavom na albanskom jeziku. Kako su imami koji su u sibjan-mektebu vaspitavali i školovali albansku omladinu veoma loše znali i malo koristili državni jezik, posljedice takve nastave bile su veoma loše.

Đ. Borozan, The Basic Principle of Protection of Minorities in the Kingdom SHS 1919-1921. and Albanians in the Kingdom, p. 376 <http://www.cpi.hr/download/links/hr/7939.pdf>, downloaded 11 May 2013)

Izvor 1a

Stav Srba o ovom pitanju

Najgori slučaj izvan sistema međunarodne zaštite bio je slučaj albanske manjine. Oni nijesu imali škole na maternjem jeziku i nijesu mogli koristiti svoje jezike u službenoj komunikaciji.

B. Petranovic, Istorija Jugoslavije 1918-1978, Beograd 1981, str. 34.

Izvor 2

Stav Albanaca o ovom pitanju

Od 1918, Kraljevina SHS je u periodu od 23 godine zatvorila oko 50 škola na albanskom jeziku. Tokom ovog perioda nije bilo dopušćeno da se albanski jezik koristi u školama. Jezik obrazovanja bio je isključivo srpski. U isto to vrijeme, u Vojvodini je postojalo obrazovanje za etničke manjine na njihovom maternjem jeziku. Školske 1927/1928. godine, na Kosovu je bilo 7 565 ućenika, od toga 7 333 muške deće i 232 đevojićice. Zbog nedostatka albanskih učitelja, oni nijesu tražili da uće albanski u školama. Kada su i postavljali zahtjeve za obrazovanje na albanskom – kao poslanik Ferhat Draga – država to nije odobravala.

B. Shatri, Arsimi Fillor në Kosovë në Shekullin XX, Prishtinë 2006, str. 42-43.)

Izvor 3

Stav Turaka po ovom pitanju

U periodu između dva svjetska rata (1919-1941) na Kosovu, osim većinskih Albanaca, Turci takođe nijesu imali pravo na obrazovanje na svom jeziku. Tokom ovog perioda, 84% stanovništva Kosova bilo je neobrazovano. Između dva rata mali broj albanske i turske deće završilo je srednje obrazovanje na srpskom jeziku. U istom vremenskom periodu:

Turcima bilo je nemoguće nastaviti njihovo obrazovanje uslijed finansijskih poteškoća, diskriminacije i nastave koja je držana na srpskom jeziku, koji je njima bio stran.

To su bili razlozi niskog nivoa obrazovanja među Turcima.

Ukupan broj ućenika osnovnih škola na Kosovu bio je 37 885, od toga 20 914 je bilo srpske i crnogorske deće, a 11 876 su bili Albanci. Među albanskim ućenicima bilo je i nešto Turaka. Ukupan broj albanskih i turskih ućenika je bio 2%.

B. Koro, C. Topsakal, Kosova'da Yaşayan Türkçe Eğitimi, Prizren 2007, str. 28-29.

Sličnosti	Razlike

Pitanja:

1. Kakav je bio stav Srba o ovom pitanju?
2. Kakav je bio stav Albanaca o ovom pitanju?
3. Kakav je bio stav Turaka o ovom pitanju?

Izvor 1

Čega se sjećaju učenici manjinskih škola

Zahit Volkan, jedan od prvih turskih učitelja na Kosovu, svoje osnovno obrazovanje je započeo u vjerskoj školi 1935/1936.

Bila su dva razreda u krugu katoličke crkve. Naša učiteljica je bila časna sestra. Polovina đaka su bila muslimanska đeca, a druga polovina katolici. Među muslimanskom decom u ovim razredima bilo je nacionalnih razlika, naročito u Prizrenu. Dva puta sedmično, utorkom i petkom, imali smo časove vjeronauke. Ove katoličko-muslimanske časove pohađala su đeca različite etničke pripadnosti i različitog uzrasta.

Intervju učinjen siječnja 2012

Izvor 3

Ista je situacija i u selima...

Murtezan Beriša, rođen u selu Dragaš ! Buča 1928. godine, radnik u penziji. Bio je učenik školske 1935/1936. u muslimansko-srpskim razredima.

U osnovnu školu krenuo sam školske 1935/1936. U ovu školu dolazila su i đeca iz sela Brezne i Plava. U školu sam išao tri godine, moj učitelj je bio Dragomir Adamović iz Zagreba, Hrvatska. Učitelja se sećam kao veoma tople osobe, bliske đacima. Vjeronauku smo imali u džamiji u selu Buča. Vjerska nastava bila je na albanskom i arapskom jeziku.

Intervju učinjen veljača 2012

Pitanja:

1. Šta usmena kazivanja imaju zajedničko, a koji aspekti se razlikuju?
2. Šta se može zaključiti o obrazovanju muslimanske manjine iz datih izvora.

Izvor 2

Bila sam jedina devojčica u razredu

Selvinaz Kovač, rođena 1926. u Prizrenu, domaćica. Bila je učenica školske 1932/1933. u muslimansko-srpskom razredu.

U--Kraljevini--Jugoslaviji--u osnovnu školu se polazilo sa 7 godina. Država je slala poziv za upis u školu za svu decu koja su napunila 7 godina. Za decu koja nijesu znala srpski jezik organizovana je pripremna nastava iz srpskog jezika. Mi uglavnom nijesmo pohađali ove časove, srpski jezik smo učili u školi. Ja sam mogla da idem u školu samo nekoliko mjeseci jer sam bila jedini ženski đak.

Jednoga dana moj učitelj mi je rekao da sam ja jedina devojčica u razredu i da ne moram više da dolazim u školu. Zbog toga ja nisam više mogla da pohađam državnu školu i morala sam da idem u džamiju po svoje obrazovanje.

Intervju učinjen siječnja 2012

Izvor 4

Postojala je određena praksa (pravila) koju smo morali poštivati.

S. Cufi, rođen u Prizrenu 1925, farmaceutske tehničar u penziji. Pohađao je muslimansko-srpske časove 1932! 1936.

U državnim školama Kraljevine Jugoslavije postojala je određena praksa koju su morali pratiti i muslimanski đaci. Na kraljev rođendan, 6. septembra, svi učenici su odvedeni u džamiju. Nakon čitanja Khutbe, muftija i imami rekli su 'Nek nam živi Kralj Petar Drugi', a svi učenici su ponavljali ove riječi za njima. Imali smo praznike za ramazanski i Kurban-bajram, a takođe i tokom hrišćanskih vjerskih praznika. Moj vjeroučitelj bio je Destan Efendi. Vjerski časovi bili su na turskom jeziku. Osim vjerskih tema, naučili smo i neke turske pjesme."

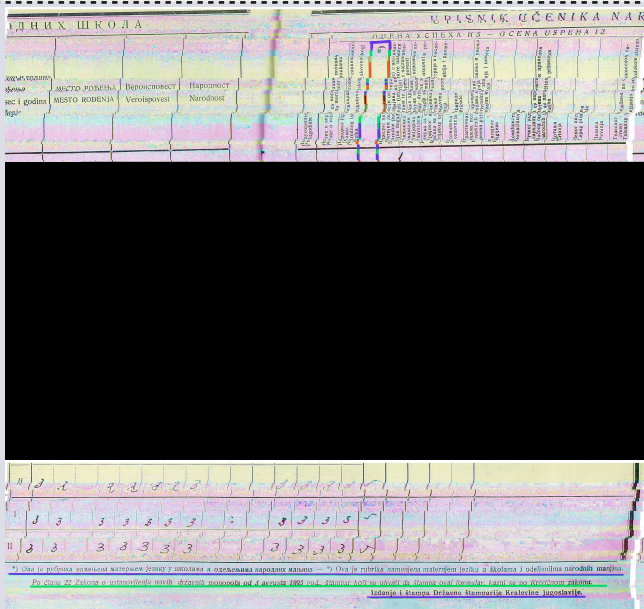

Intervju učinjen siječnja 2012

Izvor 1

Registar učenika narodnih škola

Registar učenika muslimanskog odjelenja školske 1935/1936. godine, 3. razreda (označeno u gornjoj horizontalnoj narandžastoj liniji). Na donjoj liniji, podvučenoj narandžastim, stoji objašnjenje za vertikalnu rubriku u registru (uokvirena narandžastom) da je bila namijenjena za upisivanje ocjena iz maternjeg jezika u odjeljenjima nacionalnih manjina u toj školi.

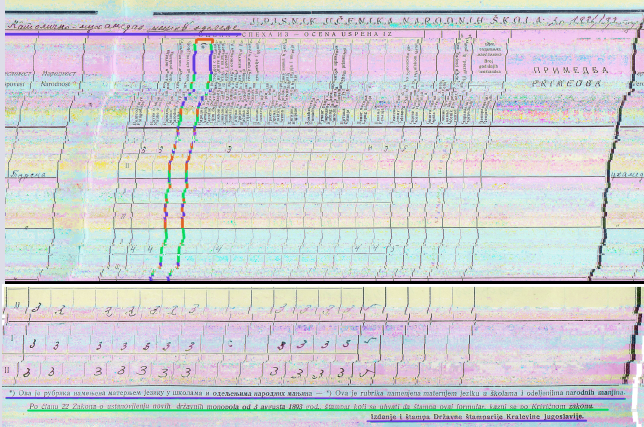

Regionalni arhiv, Prizren, Upisnik Učenika Narodnih Škola, I/14.

Izvor 2

Registar učenika nacionalnih škola

Registar učenika muslimanskog odjelenja školske 1935/1936. godine, 3. razreda (označeno u gornjoj horizontalnoj narandžastoj liniji). Na donjoj liniji, podvučenoj narandžastim, stoji objašnjenje za vertikalnu rubriku u registru (uokvirena narandžastom) da je bila namijenjena za upisivanje ocjena iz maternjeg jezika u odjeljenjima nacionalnih manjina u toj školi.

Regionalni arhiv, Prizren, Upisnik učenika narodnih Škola, I/18.

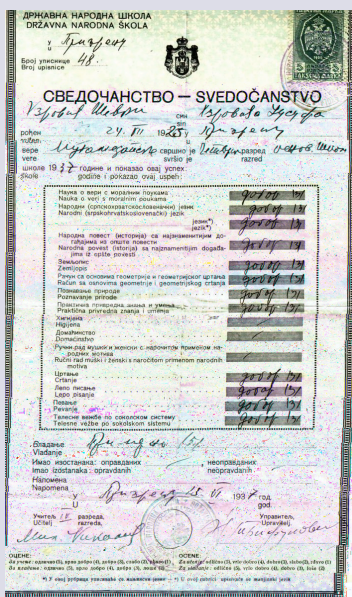
Izvor 3

Svjedočanstvo iz 1925. godine

Prema svjedočanstvu Hzra Ibrahima o završetku četvrtog razreda osnovne škole iz 1925. godine učenici su imali ove predmete:

- Vjeronauka
- Srpski jezik
- Srpska istorija
- Geografija
- Osnove fizike
- Matematika i geometrija
- Ručni rad ! zanati
- Crtanje
- Kaligrafija
- Muzičko
- Gimnastika
- Kuran

Регионален архив Призрен, Fondi Gjmnazi Real Plotesues Shtetore, njesia org. Prizren viti 1949-1950.

Izvor 4

Svjedočanstvo iz 1937. godine

Prema svjedočanstvu Šefkija Kufija za 4. razred osnovne škole, koji je osnovnu školu završio 1937, pohađani su sljedeći predmeti:

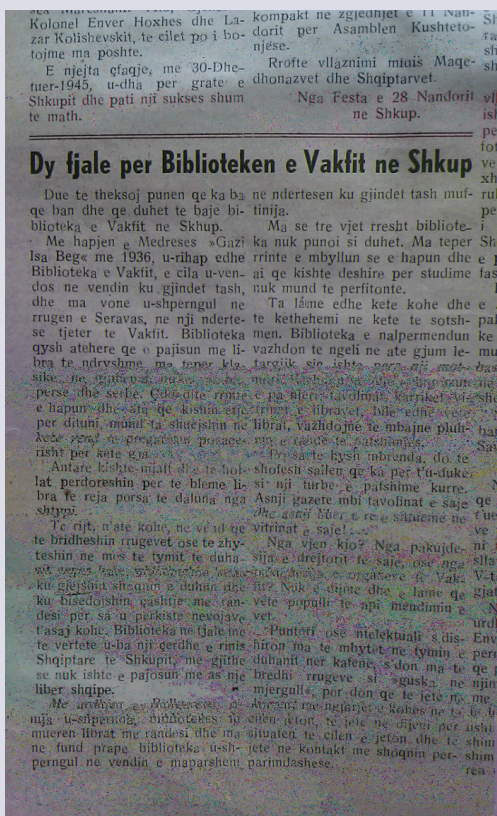
- Nauka o veri s moralnim poukama,
- Narodni (srpskohrvatskoslovenački) jezik
- jezik
- Narodna povest
- Zemljopis
- Račun s osnovama geometrije i crtanja
- Poznavanje prirode
- Praktična privredna znanja i umjenja
- Higijena
- Domaćinstvo
- Ručni rad, muški i ženski, s naročitim primenom narodnih motiva
- Crtanje
- Lepo pisanje
- Pevanje
- Telesne vežbe po sokolskom sistemu

Izvor 5

Jedan članak iz novina o vakufskoj biblioteci

Učenici koji su imali takvu priliku, mogli su da odu u Skoplje poslije osnovne škole na dalje obrazovanje u Medresu kralj Aleksandra. Medresa je osnovana u osmansko doba kao Isa Begova Medresa. U doba Kraljevine Jugoslavije ime medrese je promenjeno u Medresa kralja Aleksandra, ali narod i dalje nastavlja da koristi stari naziv Isa Begova medresa.

Dragan Novaković, "Organizacija i Položaj Islamske Verske Zajednice u Kraljevini Jugoslaviji", TEME, 2003, vol. 27, no. 3, p. 451-474.

Godine 1936, zadužbinska biblioteka otvorena je prilikom otvaranja Isa Begove medrese. Biblioteka ima mnogo knjiga. Knjige su na arapskom, turskom i srpskom jeziku. Biblioteka ima dovoljan broj članova. Finasijski potencijali koriste se za nabavku novih knjiga. Mladi ljudi, umjesto da lutaju ulicama ili ostaju u zatvorenom i zadimljenom prostoru, dolaze da se druže u biblioteci i razgovaraju o tekućim pitanjima. Iako biblioteka nije imala knjiga na albanskom jeziku, to je ipak bilo sastajalište albanske omladine. Tokom invazije Bugara, knjige su uzete, a biblioteka vraćena na svoju prethodu lokaciju (...).

"Flaka e Vëllazërimit" 18.12.1945, Skopje)

Pitanja:

1. Uporedi predmete u svjedočanstvima iz 1925. i 1937. godine. Ima li promjena u predmetima? Šta zaključuješ?
2. U kom dijelu dnevnika učenici nijesu dobijali ocjene? Zašto je to bilo tako? Šta može da bude razlog nedostatka ocjena?
3. Muslimanska omladina imala je mogućnost da nastavlja obrazovanje u srednjoj vjerskoj školi – Medresi kralja Aleksandra u Skoplju. Kakva je uloga Biblioteke Medrese kralja Aleksandra u napredovanju muslimanske omladine?

Sličnosti	Razlike

Izvor 1

Jedan od prvih intelektualaca islamske manjine turskog porijekla

Durmiš Celina bio je od onih koji su nastavili obrazovanje na ovaj način. On je završio osnovnu školu u svom rodnom mjestu Prizrenu, srednju školu je završio u Pljevljima, a univerzitetsko obrazovanje započeo u Beogradu. Međutim, kasnije se ispisao odatle i upisao na Zagrebačko sveučilište. Diplomirao je 1942. i dobio diplomu Nezavisne Države Hrvatske. Po povratku u svoj kraj, preveo je diplomu koja je bila na latinskom jeziku, na albanski jezik. Ovaj prevod ratifikovala je Kraljevina Albanija 1942. Durmiš Celina, koji je uspješno radio kao ljekar na Kosovu, dijagnostikovao je 1972. godine oboljenje *variola vera*, pa je zaraza stavljena u karantin i spriječeno je njeno širenje po Jugoslaviji. Za ove zasluge dodijeljena mu je titula primarijusa.

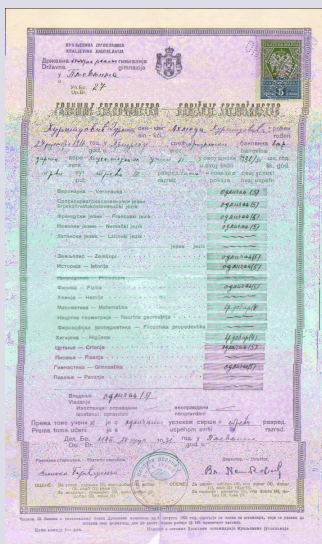
Podaci su preuzeti iz porodice Durmiš Celina

Izvor 2

Univerzitetsko obrazovanje

Godišnje svjedočanstvo Durmiša Celine (tadašnji Durmiš Huršidović) za 3. razred gimnazije u Pljevljima, školske 1930/1931. godine. Predmeti koje su učili su sljedeći:

- Veronauka
- Srpskohrvatskoslovenački jezik
- Francuski jezik
- Nemački jezik
- Latinski jezik
- Zemljopis
- Istorija
- Prirodopis
- Fizika
- Hemija
- Matematika
- Nacrtna geometrija
- Filozofska propedeutika

Izvor 3

Indeks Univerziteta u Beogradu

Univerziteti u Kraljevini postojali su u Beogradu, Ljubljajni i Zagrebu. Međutim, veoma mali broj muslimanskih studenata mogao je da ih pohađa.

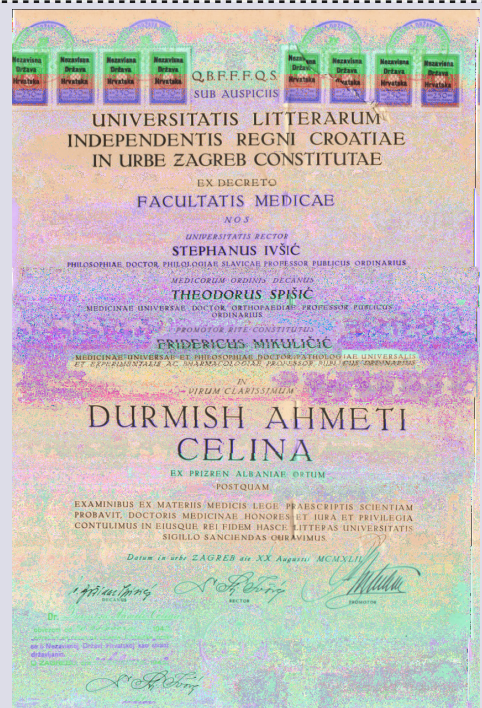
M. Anđelković, "Univerzitet u Kraljevini 1918-1941", Časopis Arhiva Jugoslavije, 1. 2000, str. 113-126

Izvor 4

Diploma Univerziteta u Zagrebu

Diploma za završeni Medicinski fakultet na Zagrebačkom sveučilištu, koja je izdata za vrijeme Nezavisne Hrvatske Države.

Porodična arhiva Durmiš Celina

Izvor 4a

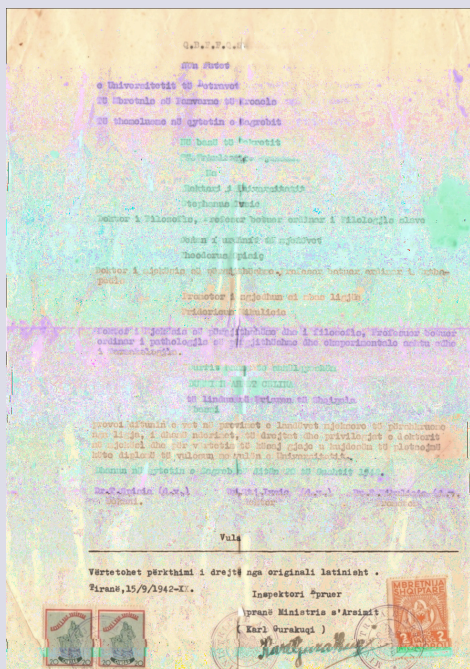
Taksene marke iz univerzitetske diplome

Taksene marke Nezavisne države Hrvatske iz univerzitetske diplome

Izvor 5

Prijevod Diplome sa Univerziteta u Zagrebu na albanski jezik

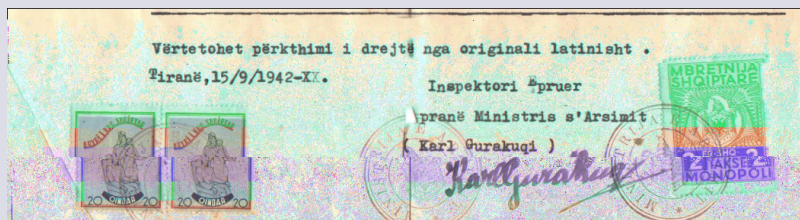

Porodična arhiva Durmiš Celina

Izvor 5a

Taksene marke Kraljevine Albanije iz prevoda diplome

Nakon diplomiranja dr Celina u rodnom kraju 1942. godine diplomu prevodi na albanski jezik, ovjerilo ju je Ministarstvo obrazovanja Kraljevine Albanije.

Pitanja:

1. Koje su pomoćne istorijske nauke koje se bave pečatima i grbovima?
2. Dajte objašnjenja pečata na diplomama.
3. Koji je bio obrazovni put dr Durmiša Celine? Nađi gradove u kojima se školovao na karti. U kojim državama se danas nalaze ti gradovi?
4. Šta nam govori ovaj primjer?

Finalna rasprava

Pitanja za finalnu raspravu:

1. Uporedite usmene informacije sa pravima datim sporazumima i ostalim dokumentima.
2. Da li se usmeni istorijski izvori slažu sa odredbama sporazuma?
3. Koje su posljedice stavljanja različitih etničkih i vjerskih komponenta u isti obrazovni sistem?
4. Da li nedostatak obrazovanja na maternjem jeziku predstavlja prepreku za dalje obrazovanje muslimanske manjine?
5. Diskutujte o efektima opšte političke situacije na obrazovanje, na primjeru diploma Durmiša Celine.